

Зарубіжні авторські зібрання

Едгар Райс БЕРРОУЗ

ТАРЗАН

КНИГА 2

Повернення Тарзана

Харків
«ФОЛІО»
2025

Розділ I
ВИПАДОК НА ЛАЙНЕРІ

— Magnifique!¹ — тихо вигукнула графиня де Куд.

— Що таке? — поцікавився граф, обертаючись до молодої дружини. — Що чудово?

І граф роззирнувся в пошуках причини її захоплення.

— Та нічого, коханий, — відповіла графиня, і легкий рум'янець на її щічках з'явився на мить. — Я лише зі захопленням згадала ті величезні хмарочоси, як вони їх називають, у Нью-Йорку.

І прекрасна графиня ще зручніше вмостилась у своєму шезлонгу та продовжила читати часопис, який раніше поклала собі на коліна.

Її чоловік знову поринув у свою книгу, все ще дивуючись, що аж через три дні після покидання Нью-Йорка графиня раптом висловила захоплення тими самими будівлями, які до того називала жадливими. Врешті граф відклав читання.

— Я нудьгую, Ольго, — промовив він. — Піду пошукаю когось, кому, можливо, так само нудно, як і мені, може, знайдеться достатньо партнерів для гри в карти.

— Ти не надто галантний, мій чоловіче, — відповіла дружина, усміхаючись, — але, оскільки мені так само нудно, можу тобі пробачити. Іди й грай у свої гидкі карти, якщо так уже хочеш.

Коли граф пішов, вона кинула лукавий погляд на високого юнака, який ледаче витягнувся в шезлонгу неподалік.

— Magnifique! — видихнула вона ще раз.

---

¹ Чудово (*франц.*).

Графині Ользі де Куд було двадцять. А її чоловікові сорок. Вона була вірною і відданою дружиною, але оскільки чоловіка собі не вибирала, цілком природно, що й не була шалено та пристрасно закохана в того, кого доля і її титулований російський батечко вибрали для неї. Однак те, що вона спромоглася на вигук схвалення, побачивши чудового молодого незнайомця, ще не доводило її невірності чоловікові в думках. Вона просто захопилася, як можна захоплюватися особливо гарним екземпляром. Крім того, він таки був дуже гарним на вигляд.

Коли її погляд крадькома зупинився на його профілі, парубок підвівся, щоб покинути палубу. Графиня де Куд кивнула стюарду, який проходив повз.

— Хто цей джентльмен? — запитала вона.

— Він записаний, пані, як «мсьє Тарзан з Африки», — відповів стюард.

«Доволі цікавий персонаж», — подумала красуня, і тепер її інтерес ще дужче пробудився.

Коли Тарзан повільно йшов до курильні, то несподівано натрапив на двох чоловіків, які схвильовано перешіптувалися неподалік. Він сподобився б на якусь побіжну думку, якби не дивно винуватий погляд, який один із них кинув у бік парубка. Незнайомці нагадали Тарзанові мелодраматичних лиходіїв, яких він бачив у паризьких театрах. Обидва були смуглими, і це, у поєднанні зі стинанням плечима та скрадливими поглядами, які супроводжували їхню явну інтригу, надавало їм ще більшої театральності.

Тарзан увійшов до курильні й пошукав крісло трохи осторонь від інших. У нього не було настрою до розмови, і, цмулячи абсент, він зі сумом згадував останні кілька тижнів свого життя. Знову і знову замислювався, чи вчинив мудро, відмовившись від свого права на користь людини, якій він нічим не був зобов'язаний.

Йому насправді подобався Клейтон, але... ну, питання не в цьому. Не заради Вільяма Сесіла Клейтона, лорда Грейстока, він відмовився від титулу. Це все було для жінки, яку

кохали і він, і Клейтон, і яку дивна примха долі подарувала супернику замість нього.

Те, що вона кохала його, робило це рішення подвійно важким, але парубок знав, що не міг би вчинити інакше, ніж того вечора на маленькій залізничній станції в далеких лісах Віконсину. Для нього щастя коханої було найголовнішим, а нетривалий досвід спілкування з цивілізацією та цивілізованими людьми навчив, що без грошей і становища життя більшості людей може бути нестерпним.

Джейн Портер народилася для того іншого, і якби Тарзан відібрав її у цього чоловіка, це, безперечно, занурило б її в життя, сповнене страждань і тортур. Те, що вона знехтувала б Клейтоном, якби його позбавили і титулу, і маєтків, Тарзанові зроду не спадало на гадку, бо він приписував іншим таку ж гідність, що була притаманною йому самому. І в цьому випадку не помилився. Чи могло б щось іще зобов'язати Джейн Портер після її обіцянки Клейтону, і статися ще більше нещастя, яке спіткало його.

Думки Тарзана перенеслися з минулого в майбутнє. Він намагався з приємними думками очікувати свого повернення в джунглі, де народився і провів дитинство; жорстокі, суворі джунглі, в яких він прожив двадцять зі своїх двадцяти двох років. Але хто з безлічі мешканців джунглів зрадив б його поверненню? Ніхто. Лише слона Тантора він міг назвати своїм товаришем.

Інші полюватимуть на нього або тікатимуть від нього, як це було раніше. Навіть мавпи його власного племені не приймуть його до свого товариства.

І хоча цивілізація нічого хорошого не принесла Тарзану з племені мавп, вона певною мірою навчила його жадати товариства собі подібних і відчувати щирю насолоду від привітної теплоти товариства. І таким же чином зробила для нього важливим будь-яке інше життя. Складно було уявити собі світ без приятеля — без живої істоти, яка розмовляє мовами, які Тарзан так щиро полюбив. І сталося так, що Тарзан споглядав із вельми невеликою насолодою в майбутнє, яке собі намалював.

Поки він сидів у задумі з цигаркою, в дзеркалі перед собою бачив відображення столу, за яким сиділи чоловіки та грали в карти. Невдовзі один із гравців підвівся, щоб піти, натомість підійшов інший, і Тарзан побачив, що той чемно попросив дозволу зайняти вільне крісло, щоб гра тривала. Незнайомець був одним із тих двох, що перешіптувалися біля курильні.

Цей факт викликав у Тарзана слабку іскру зацікавлення, і тому, міркуючи про своє майбутнє, спостерігав у дзеркалі за гравцями за столом позаду себе. Крім чоловіка, який тільки-но вступив у гру, Тарзан знав ім'я лише одного гравця, котрий сидів навпроти новоприбулого, — граф Рауль де Куд, на якого уважний стюард вказав як на одну зі знаменитостей, описуючи його як особу, яка займала високу посаду у французькому військовому міністерстві.

Раптом увага Тарзана прикипіла до зображення у дзеркалі. Увійшов другий смаглявий змовник і встав за кріслом графа. Тарзан побачив, як новоприбулий обернувся й крадькома окинув поглядом каюту, але його погляд не зупинився на дзеркалі достатньо довго, щоб помітити там пильні очі. Чоловік непомітно витяг щось із кишені. Тарзан не міг розібрати, що це за предмет, бо рука незнайомця прикривала його. Повільно ця рука наблизилася до графа, а потім дуже спритно переклала те, що в ній було, до кишені гравця.

Чоловік залишився стояти, щоб спостерігати за картами француза. Тарзан був спантеличений, але тепер він зосередився, бо не міг дозволити, щоб інші подробиці інциденту вислизнули від його уваги.

Гра тривала ще хвилин десять після цього, доки граф не виграв значну суму в того, хто останнім приєднався до гри, а потім Тарзан побачив, як парубійко з-за спинки графського крісла кивнув своєму напарнику.

Гравець миттєво підхопився і вказав пальцем на суперника.

— Якби я знав, що мсьє професійний гравець у карти, я б ніколи не дозволив втягнути себе в брудну гру, — вигукнув він.

Граф і двоє інших гравців миттю підхопилися. Де Куд зблід, як крейда.

— Що ви маєте на увазі, сер? — озвався він. — Ви знаєте, з ким розмовляєте?

— Я знаю, що розмовляю з шулером, — відповів чоловік.

Граф перехилився через стіл і вдарив останнього в лице розкритою долонею, інші кинулися між ними.

— Сталася якась помилка, сер, — вигукнув один з інших гравців. — Це ж граф де Куд із Франції.

— Якщо я помилився, — сказав обвинувач, — то з радістю попрошу вибачення; але перш ніж я це зроблю, нехай мсьє граф пояснить, звідки взялися додаткові карти, які, як я бачив, він скинув у свою бічну кишеню.

І тоді чоловік, який підклав їх туди, повернувся, щоб непомітно вислизнути з кімнати, але, на своє роздратування, побачив, що вихід заблокував високий сіроокий незнайомець.

— Даруйте, — різко промовив чоловік, намагаючись обійти перепону.

— Зачекайте, — затримав його Тарзан.

— Але чому, мсьє? — роздратовано вигукнув утікач. — Дозвольте мені пройти, мсьє.

— Зачекайте, — повторив Тарзан. — Гадаю, що виникла одна проблема, яку ви, без сумніву, можете пояснити.

Незнайомець на цей час уже втратив самовладання і, тихо лаючись, схопив Тарзана, щоб відштовхнути його вбік. Тарзан посміхнувся, розвернув змовника, схопив його за комір і відніс назад до столу, у той час, як той пручався, лаявся і виголошував марні протести. Це був перше знайомство Ніколая Рокова з Тарзановими м'язами, які зміцніли в зіткненнях із левом Нумою і мавпячим самцем Теркозом.

Чоловік, який звинуватив графа де Куду, і двоє інших гравців, стояли, вичікувально спостерігаючи за сценою. Кілька

інших пасажирів підійшли до місця сварки, й усі чекали розв'язки.

— Він збожеволів, — заволав граф. — Панове, я наполягаю, щоб один із вас обшукав мене.

— Звинувачення смішне, — зауважив один із гравців.

— Достатньо лише засунути руку в кишені графського костюма, і ви побачите, що звинувачення вельми серйозне, — гнув свою лінію обвинувач.

А позаяк інші все ще вагалися, запропонував:

— Я зроблю це сам, якщо ніхто не хоче, — і ступив уперед до графа.

— Ні, мсьє, — сказав де Куд. — Я дозволю себе обшукати лише джентльмену.

— Немає потреби обшукувати графа. Карти в нього в кишені. Я сам бачив, як їх туди підклали.

Усі здивовано обернулися до цього нового промовця і побачили чоловіка гарної статури, який підштовхував до них полоненого, що намагався чинити опір.

— Це змова! — сердито вигукнув де Куд. — У мене жодних карт немає, — і з цими словами запустив руку до кишені.

Поки він це робив, серед присутніх запанувала напружена тиша. Граф зблід, а потім дуже повільно витягнув руку — в ній лежали три карти. Він глипав на присутніх із німим жахом і здивуванням, і багряна фарба повільно заливала його обличчя. Вирази жалю й презирства з'явилися на обличчях тих, хто бачив, як гине людська честь.

— Це змова, мсьє, — озвався сіроокий незнайомиць.

— Панове, — продовжував він, — мсьє граф не знав, що ці карти підклали йому до кишені. Це зробили без його відома, коли він зосередився на грі. З того місця, де я сидів ген у тому кріслі, я бачив відображення всього процесу. Я побачив у дзеркалі, як цей чоловік, якому я щойно не дав втекти, засунув карти до кишені графа.

Де Куд переводив погляд із Тарзана на чоловіка, якого той тримав.

— Mon dieu¹, Ніколаю! — вигукнув він. — Це ви?

Тоді обернувся до свого обвинувача і якусь мить уважно споглядав на нього.

— А вас, мсьє, я не впізнав без вашої бороди. Вона вас вправно маскує, Павловичу. Тепер я вже бачу, хто ви. Усе цілком ясно, панове.

— Що нам з ними робити, мсьє? — запитав Тарзан. — Передати капітану?

— Ні, друже, — поспішно сказав граф. — Це особиста справа, і я прошу, щоб ви відмовилися від її вирішення. Достатньо того, що ви звільнили мене від неправдивого звинувачення. Чим менше ми матимемо спільного з такими людьми, як вони, тим буде краще. Але, мсьє, як я можу подякувати вам? Дозвольте запропонувати свою візитівку, і коли настане час, коли зможу прислужитися вам, пам'ятайте, що я до ваших послуг.

Тарзан відпустив Рокова, який зі своїм спільником Павловичем квапливо вийшов із курильні. Ідучи, Роков звернувся до Тарзана:

— Мсьє матиме достатню нагоду пошкодувати про своє втручання в справи інших.

Тарзан усміхнувся, а потім, вклонившись графу, передав йому свою візитівку.

Граф прочитав: «Мсьє ЖАН К. ТАРЗАН».

— Мсьє Тарзан, — промовив він, — може, і справді вам не варто було втручатися, адже тоді ви б не здобули собі у вороги двох найвідвертіших негідників у всій Європі. Уникайте їх, мсьє, всіма силами.

— У мене були й гірші вороги, мій любий графе, — відповів Тарзан із легкою посмішкою, — але я все ще живий і не схвильований. Гадаю, що жодному з цих двох ніколи не вдасться заподіяти мені хоч якоїсь шкоди.

— Будемо сподіватися, що так і буде, мсьє, — зауважив де Куд, — але все ж не завадить бути напоготові й знати, що

---

¹ Мій Боже! (франц.).

ЗМІСТ

Розділ I. Випадок на лайнері	3
Розділ II. Плекання ненависті	12
Розділ III. Що сталося на вулиці Моль	21
Розділ IV. Пояснення графині	30
Розділ V. Змова, що не вдалася	41
Розділ VI. Дуель	50
Розділ VII. Танцівниця з Сіді-Аїсси	59
Розділ VIII. Бій у пустелі	69
Розділ IX. Нума Ель-Адреа	78
Розділ X. Долиною тіней	89
Розділ XI. Джон Колдвелл із Лондона	98
Розділ XII. Кораблі, що розходяться	107
Розділ XIII. Затоплення «Леді Еліс»	117
Розділ XIV. Назад до первісного стану	131
Розділ XV. Від мавпи до дикуна	140
Розділ XVI. Мисливці за слонової кісткою	150
Розділ XVII. Білий вождь племені вазірі	159
Розділ XVIII. Лотерея смерті	168
Розділ XIX. Місто золота	179

Розділ XX. Ла	188
Розділ XXI. Врятовані	197
Розділ XXII. Скарби міста Опар	207
Розділ XXIII. П'ятдесят страшних людей	217
Розділ XXIV. Як Тарзан повернувся в Опар	226
Розділ XXV. Пралісом	235
Розділ XXVI. Зникнення мавполюдини	246